

สมบัติผู้ดี

ประวัติ: **สมบัติผู้ดี** คือหลักปฏิบัติ 10 ประการ ของผู้ที่มี กาย วาจา ใจ อ่อนสุจริต ซึ่ง เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์เปีย มาลากุล) เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ใน สมัยรัชกาลที่ 6 ขณะมีบรรดาศักดิ์เป็น พระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ ได้เรียบเรียงเป็นหนังสือชื่อ "สมบัติของผู้ดี" เมื่อปี พ.ศ. 2455 แต่เรียกกันโดยทั่วไปว่าหนังสือ "สมบัติผู้ดี"

สมบัติผู้ดี 1 : ผู้ดี ย่อมรักษา ความเรียบร้อย

กายจรรยา

- ย่อมไม่ใช้กิริยาอันข้ำมกราบบุคคล
- ย่อมไม่อาจเอื้อมในที่ต่ำสูง
- ย่อมไม่ล่วงเกินถูกต้องผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่หยอกกันฐานเพื่อน
- ย่อมไม่เสียดสี กระทบกระทั่งกายบุคคล
- ย่อมไม่ลุกนั่งเดินเหินให้พรวดพราดโดนผู้คนหรือสิ่งของแตกเสียหาย
- ย่อมไม่ส่งของให้ผู้อื่น ด้วยกิริยาอันเสือกไสผลักโยน
- ย่อมไม่ผ่านหน้าหรือบังตาผู้อื่น เมื่อเขาดูสิ่งใดอยู่ เว้นแต่เป็นที่เฉพาะไป
- ย่อมไม่อ้ออึ้ง เมื่อเวลาผู้อื่นทำกิจ
- ย่อมไม่อ้ออึ้ง ในเวลาประชุมระดับรับฟัง
- ย่อมไม่แสดงกิริยาตึงตัง หรือพูดจาอีกทีกในบ้านแขก

สมบัติผู้ดี 1 : ผู้ดี ย่อมรักษา ความเรียบร้อย

• วจีจริยา

- ❖ ย่อมไม่สอดสวหน้าหรือแย่งชิงพูด
- ❖ ย่อมไม่พูดด้วยเสียงอันดังเหลือเกิน
- ❖ ย่อมไม่ใช้เสียงตวาด หรือพูดจากระโชกกระชาก
- ❖ ย่อมไม่ใช้วาจาอันหักหาญดิ่งด้น
- ❖ ย่อมไม่ใช้ถ้อยคำอันหยาบคาย

• มโนจริยา

- ❖ ย่อมไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านกำเริบหยิ่งโง่โส
- ❖ ย่อมไม่บันดาลโทสะให้เสียกิริยา

2 : ผู้ดี ย่อมไม่ทำอุจาดลามก

• กายจรรยา

- ❖ ย่อมใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวอันสะอาด และแต่งโดยเรียบร้อยเสมอ
- ❖ ย่อมไม่แต่งตัวในที่แจ้ง
- ❖ ย่อมไม่จิ้มควักล้างแคะ แกะเการ่างกายในที่ประชุมชน
- ❖ ย่อมไม่กระทำการ ที่ควรจะทำในที่ลับในที่แจ้ง
- ❖ ย่อมไม่หาวเรอ ให้ปรากฏในที่ประชุมชน
- ❖ ย่อมไม่จามด้วยเสียงอันดัง และโดยไม่ป้องกำบัง
- ❖ ย่อมไม่บ้วนขากด้วยเสียงอันดัง หรือให้เประอะเปื้อน ให้เป็นที่รังเกียจ
- ❖ ย่อมไม่ลุกหลนเลอะเทอะ มูมมามในการบริโภค
- ❖ ย่อมไม่ถูกต้อง หรือหยิบยื่นสิ่งของ ที่ผู้อื่นจะบริโภคด้วยมือตน
- ❖ ย่อมไม่ล่วงล้ำ ข้ามหยิบ ของบริโภคผ่านหน้าผู้อื่น ซึ่งควรขอโทษ และขอให้เขาส่งให้

2 : ผู้ดี ย่อมไม่ทำอุจาดลามก

• กายจริยา

- ❖ ย่อมไม่ล่วงล้ำ ข้ามหยาบ ของบริโศคผ่านหน้าผู้อื่น ซึ่งควรขอโทษ และขอให้เขาส่งให้
- ❖ ย่อมไม่ละลาบละล้วง เอาของผู้อื่นมาใช้ในการบริโศค เช่น ถ้วยน้ำ และผ้าเช็ดมือ เป็นต้น
- ❖ ย่อมไม่เอาเครื่องใช้ของตน เช่น ช้อนส้อมไปล้างตัก สิ่งบริโศคซึ่งเป็นของกลาง
- ❖ ย่อมระวัง ไม่พูดจาตรงหน้าผู้อื่น ให้ใกล้ชิดเหลือเกิน

• วจีจริยา

- ❖ ย่อมไม่กล่าวถึงสิ่งโสโครก ฟังรังเกียจในท่ามกลางประชุมชน
- ❖ ย่อมไม่กล่าวถึงสิ่งควรปิดบัง ในท่ามกลางประชุมชน

• มโนจริยา

- ❖ ย่อมพึงใจที่จะรักษาความสะอาด

3 : ผู้ดี ย่อมมีสัมมาคารวะ

- กายจรรยา

- ❖ ย่อมนั่งด้วยกิริยาอันสุภาพ เฉพาะหน้าผู้ใหญ่
- ❖ ย่อมไม่ขึ้นหน้าผ่านผู้ใหญ่
- ❖ ย่อมไม่หันหลังให้ผู้ใหญ่
- ❖ ย่อมแหวกที่ หรือให้ที่นั่งอันสมควรแก่ผู้ใหญ่ หรือผู้หญิง
- ❖ ย่อมไม่ทัดหรือคาบบุหรี คาบกล้อง และสูบให้ควันไปรมผู้อื่น
- ❖ ย่อมเปิดหมวก เมื่อเข้าชายคาบ้านผู้อื่น

3 : ผู้ดี ย่อมมีสัมมาคารวะ

- กายจรรยา

- ❖ ย่อมเปิดหมวกในที่เคารพ เช่น โบสถ์ วิหาร ไม่ว่าแห่งศาสนาใด
- ❖ ผู้น้อยย่อมเคารพผู้ใหญ่ก่อน
- ❖ ผู้ชายย่อมเคารพผู้หญิงก่อน
- ❖ ผู้ล่าย่อมเป็นผู้เคารพก่อน
- ❖ ผู้เห็นก่อนโดยมากย่อมเคารพก่อน
- ❖ แม้ผู้ใดเคารพตนก่อน ย่อมต้องตอบเขาทุกคน ไม่เฉยเสีย

3 : ผู้ดี ย่อมมีสัมมาคารวะ

• วจีจริยา

- ❖ ย่อมไม่พูดจาล้อเลียนหลอกลวงผู้ใหญ่
- ❖ ย่อมไม่กล่าวร้าย ถึงญาติมิตรที่รักใคร่หับถือ ของผู้ฟังแก่ผู้ฟัง
- ❖ ย่อมไม่กล่าววาจา อันติเตียนสิ่งเคารพ หรือที่เคารพของผู้อื่นแก่ตัวเขา
- ❖ เมื่อจะขอทำล่วงเกินแก่ผู้ใด ย่อมต้องขออนุญาตตัวเขาเสียก่อน
- ❖ เมื่อตนทำพลาดพลั้งสิ่งใด แก่บุคคลผู้ใด ควรออกวาจาขอโทษเสมอ
- ❖ เมื่อผู้ใดได้แสดงคุณต่อตนอย่างไร ควรออกวาจาขอบคุณเขาเสมอ

• มโนจริยา

- ❖ ย่อมเคารพยำเกรง บิดา มารดา และอาจารย์
- ❖ ย่อมหับถือนอบน้อมต่อผู้ใหญ่
- ❖ ย่อมมีความอ่อนหวานแก่ผู้น้อย

4 : ผู้ดี ย่อมมีกิริยาเป็นที่รัก

- กายจรรยา

- ❖ ย่อมไม่ฝ่าฝืนเวลานิยม คือ ไม่ไปใช้กิริยาอื่น เมื่อนั่งกับพื้น และไม่ไปนั่งกับพื้น เมื่อเวลาเขายืนเดินกัน
- ❖ ย่อมไม่ไปนั่งนานเกินสมควร ในบ้านของผู้อื่น
- ❖ ย่อมไม่ทำกิริยารื่นเริงเมื่อเขามีทุกข์
- ❖ ย่อมไม่ทำกิริยาโศกเศร้าเหี่ยวแห้ง ในที่ประชุมรื่นเริง
- ❖ เมื่อไปสู่ที่ประชุมรื่นเริง ย่อมช่วยสนุกชวนให้สมเรื่อง
- ❖ เมื่อเป็นเพื่อนเที่ยว ย่อมต้องกลมเกลียว และร่วมลำบาก ร่วมสนุก
- ❖ เมื่อตนเป็นเจ้าของบ้าน ย่อมต้องต้อนรับ และเชื้อเชิญแขกไม่เพิกเฉย

4 : ผู้ดี ย่อมมีกิริยาเป็นที่รัก

- กายจรรยา

- ❖ ย่อมไม่ทำกิริยาบึกบึนต่อแขก
- ❖ ย่อมไม่ให้แขกต้องคอยนาน เมื่อเขามาหา
- ❖ ย่อมไม่จ้องดูนาฬิกา ในเวลาที่แขกยังนั่งอยู่
- ❖ ย่อมไม่ใช้กิริยาอันบู๊ยะใบ้ หรือกระซิบกระซาบกับผู้อื่น ในเวลาเมื่อตนอยู่เฉพาะหน้าผู้หนึ่ง
- ❖ ย่อมไม่ใช้กิริยาอันโกรธเคือง หรือดูดัน ผู้คนบ่าวไพร่ ต่อหน้าแขก
- ❖ ย่อมไม่จ้องดูบุคคล โดยเพ่งพิศเหลือเกิน
- ❖ ย่อมต้องรับส่งแขกเมื่อไปมา ในระยะเวลาอันสมควร

4 : ผู้ดี ย่อมมีกิริยาเป็นที่รัก

• วจีจรรยา

- ❖ ย่อมไม่เที่ยวติเตียน สิ่งของที่เขาคั้ง แต่ง ไว้ในบ้านที่ตนไปอยู่
- ❖ ย่อมไม่กล่าวสรรเสริญรูป กาย บุคคล แก่ตัวเขาเอง
- ❖ ย่อมไม่พูดให้เพื่อนเก้อกระดาก
- ❖ ย่อมไม่พูดเปรียบเปรย เคาะแคะสตรี กลางประชุม
- ❖ ย่อมไม่ค่อนแคะตีรูปกายบุคคล
- ❖ ย่อมไม่ชักถึงการร้าย โดยพลุ่งโพล่งให้เขาตกใจ
- ❖ ย่อมไม่ชักถึงสิ่งอันน่าอาย น่ากระดากโดยเปิดเผย
- ❖ ย่อมไม่เอาสิ่งที่น่าจะอายจะกระดากมาแล้วให้แขกฟัง
- ❖ ย่อมไม่เอาเรื่องที่เขาฟังซ่อนเร้น มากล่าวให้อับอายหรือเจ็บใจ
- ❖ ย่อมไม่กล่าวถึงการอัปมงคล ในเวลายมงคล

• มโนจรรยา

- ❖ ย่อมรู้จักเกรงใจคน

5 : ผู้ดี ย่อมเป็นผู้มีสง่า

• กายจริยา

- ❖ ย่อมมีกิริยาอันพึงผายของอาจ
- ❖ จะยืนหนึ่ง ย่อมอยู่ในลำดับอันสมควร ไม่เป็นผู้แอบหลังคนหรือหลีกเข้ามุม
- ❖ ย่อมไม่เป็นผู้สะทกสะท้าน งกเงิ่น หยุต ๆ ยั้ง ๆ

• วจีจริยา

- ❖ ย่อมพูดจาจะฉานชัดถ้อยความ ไม่อุบอปปอ้อมแอ้ม

• มโนจริยา

- ❖ ย่อมมีความรู้จักงาม รู้จักดี
- ❖ ย่อมมีอัชฌาสัยอันกว้างขวาง เข้าไหนเข้าได้
- ❖ ย่อมมีอัชฌาสัยเป็นนักเลง ใครจะพูดหรือเล่นอันใด ก็เข้าใจและต่อติด
- ❖ ย่อมมีความเข้าใจวงไว ไหวพริบรู้ทันถึงการณ์
- ❖ ย่อมมีใจอันองอาจกล้าหาญ

6 : ผู้ดี ย่อมปฏิบัติการทำงานดี

- กายจริยา

- ❖ ย่อมทำการอยู่ในระเบียบแบบแผน
- ❖ ย่อมไม่ถ่วงเวลาให้ผู้อื่นคอย
- ❖ ย่อมไม่ละเลยที่จะตบจดหมาย
- ❖ ย่อมไม่ทำการแต่ต่อหน้า

- วจีจริยา

- ❖ พูดสิ่งใดย่อมให้เป็นที่น่าเชื่อถือได้
- ❖ ย่อมไม่รับวาจาคล่อง ๆ โดยมีได้เห็นว่าการจะเป็นได้หรือไม่

6 : ผู้ดี ย่อมปฏิบัติกิจการงานดี

• มโนจริยา

- ❖ ย่อมเป็นผู้รักษาความสัตย์ในเวลา
- ❖ ย่อมไม่เป็นผู้เกียจคร้าน
- ❖ ย่อมไม่เข้าใจว่า ผู้ดีทำอะไรด้วยตนเองไม่ได้
- ❖ ย่อมไม่เพลิดเพลिन จนละลายให้การเสีย
- ❖ ย่อมเป็นผู้รักษาความเป็นระเบียบ
- ❖ ย่อมเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชา เมื่ออยู่ในหน้าที่
- ❖ ย่อมมีมานะในการงาน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก
- ❖ ย่อมเป็นผู้ทำอะไรทำจริง
- ❖ ย่อมไม่เป็นผู้ตั้งต้นในที่ผิด
- ❖ ย่อมปรารถนาความดี ต่อการงานที่ทำอยู่เสมอ

7 : ผู้ดี ย่อมเป็นผู้ใจดี

• กายจริยา

- ❖ เมื่อเห็นใครทำผิดพลาดหน้าเก้อกระดาก ย่อมช่วยกลบเกลื่อนหรือทำไม่เห็น
- ❖ เมื่อเห็นสิ่งของ ของใครตกหรือเสื่อมเสีย ย่อมต้องหยิบยื่นให้หรือบอกให้รู้ตัว
- ❖ เมื่อเห็นเหตุร้าย หรืออันตรายจะมีแก่ผู้ใด ย่อมต้องรีบช่วย

• วจีจริยา

- ❖ ย่อมไม่เยาะเย้ย ถากถาง ผู้กระทำความผิดพลาด
- ❖ ย่อมไม่ใช้วาจาอันข่มขี

7 : ผู้ดี ย่อมเป็นผู้ใจดี

- มโนจริยา

- ❖ ย่อมไม่มีใจอันโหดเหี้ยมเกรี้ยวกราดแก่ผู้น้อย
- ❖ ย่อมเอาใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้อื่น
- ❖ ย่อมเอาใจช่วยคนเคราะห์ร้าย
- ❖ ย่อมไม่เป็นผู้ซ้ำเติมคนเสียที
- ❖ ย่อมไม่เป็นผู้อาฆาตจองเวร

8 : ผู้ดี ย่อมไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว

- กายจรรยา

- ❖ ย่อมไม่พักหาความสบายก่อนผู้ใหญ่ หรือผู้หญิง
- ❖ ย่อมไม่เสือกสนแย่งชิง ที่นั่ง หรือที่ดูอันใด
- ❖ ย่อมไม่เที่ยวแย่งผู้หนึ่ง มาจากผู้หนึ่ง ในเมื่อเขาสนทนากัน
- ❖ เป็นผู้ใหญ่ จะไปมาลุกนั่งยอมไว้ช่องให้ผู้ห้อยมีโอกาสบ้าง
- ❖ ในการเลี้ยงดูยอมเพื่อแม่ เชื่อเชิญแก่คนข้างเคียงก่อนตน
- ❖ ในการบริโภค ย่อมหยิบยก ยื่นส่งสิ่งของแก่ผู้อื่นต่อ ๆ ไปไม่มุ่งแต่กระทำกิจส่วนตน

8 : ผู้ดี ย่อมไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว

- กายจรรยา

- ❖ ย่อมไม่รวบรวมสามตะกลามสี่ กวาดฉวยเอาของที่เขาดังไว้เป็นกลางจนเกินส่วนที่ตนจะได้
- ❖ ย่อมไม่แสดงความไม่เพียงพอใจในสิ่งของที่เขายืมยกให้
- ❖ ย่อมไม่หึงหอนใจให้เขาออกทรัพย์แทนส่วนตนเสมอ เช่น ใน การเลี้ยงดู หรือใช้ค่าเดินทาง เป็นต้น
- ❖ ย่อมไม่ลืมนที่จะส่งของ ซึ่งคนอื่นได้ส่งเคราะห์ให้ตนยืม
- ❖ การให้สิ่งของหรือเลี้ยงดูซึ่งเขาได้กระทำแก่ตน ย่อมต้องตอบแทนเขา

8 : ผู้ดี ย่อมไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว

• วจิจริยา

- ❖ ย่อมไม่ขอแยกผู้หนึ่งมาจากผู้ใด เพื่อจะพาไปพุดจาความลับกัน
- ❖ ย่อมไม่สนทนาแต่เรื่องตนฝ่ายเดียว จนคนอื่นไม่มีช่องจะสนทนาเรื่องอื่นได้
- ❖ ย่อมไม่นำฐานะตนเข้ากล่าวแทรก ในเวลาฐานะอื่นของเขาซุลมุน
- ❖ ย่อมไม่กล่าววาจาติเตียน ของที่เขาหิบบยกให้ว่าไม่ดี หรือไม่พอ
- ❖ ย่อมไม่ไต่ถามราคาของที่เขาได้หิบบยกให้แก่ตน
- ❖ ย่อมไม่แสดงราคาของที่จะหิบบยกให้แก่ผู้ใดให้ปรากฏ
- ❖ ย่อมไม่ใช้วาจาอันโอ้อวดตน และลบหลู่ผู้อื่น

8 : ผู้ดี ย่อมไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว

• มโนจริยา

- ❖ ย่อมไม่มีใจมักได้ เทียบขอของเขารำไป
- ❖ ย่อมไม่ตั้งใจปรารถนาของรักเพื่อน
- ❖ ย่อมไม่พึงใจการหยิบยืมข้าวของ ทองเงินซึ่งกันและกัน
- ❖ ย่อมไม่หวังแต่จะพึงอาศัยผู้อื่น
- ❖ ย่อมไม่เป็นผู้เกียกงอน ทอดเทการทำงานตนให้ผู้อื่น
- ❖ ย่อมรู้คุณผู้อื่นที่ได้ทำแล้วแก่ตน
- ❖ ย่อมไม่มีใจริษยา

9 : ผู้ดี ย่อมรักษาความสุจริตซื่อตรง

- กายจริยา

- ย่อมไม่ละลาบละล้วงเข้าห้องเรือนแขก ก่อนเจ้าของบ้านเขาเชิญ
- ย่อมไม่แลลอดสอดสาย โดยเพ่งเล็งเข้าไปตามห้องเรือนแขก
- ย่อมไม่เที่ยวฉวยโน่น หยิบนี้ของผู้อื่นจนเหลือเกิน ราวกับว่าจะค้นหาสิ่งใด
- ย่อมไม่เที่ยวขอ หรือหยิบฉวยดูจดหมาย ของผู้อื่นที่เจ้าของไม่มีความประสงค์จะให้ดู
- ย่อมไม่เที่ยวขอ หรือหยิบฉวยดูสมุดพก หรือสมุดจรรยาบรรณบัญชีของผู้อื่น ซึ่งตนไม่มีธุระเกี่ยวข้องข้องเป็นหน้าที่
- ย่อมไม่เที่ยวนั่งที่โต๊ะเขียนหนังสือของผู้อื่น
- ย่อมไม่เที่ยวเปิดดูหนังสือ ตามโต๊ะเขียนหนังสือของผู้อื่น
- ย่อมไม่แทรกเข้าห่มผู้อื่นซึ่งเขาไม่ได้เชื้อเชิญ
- ย่อมไม่ลอบแอบฟังคนพูด
- ย่อมไม่ลอบแอบดูของลับ
- ถ้าเห็นเขาจะพูดความลับกัน ย่อมต้องหลบตาหรือลีตัว
- ถ้าจะเข้าห้องเรือนผู้ใด ย่อมต้องเคาะประตูหรือกล่าววาจาให้เขารู้ตัวก่อน

9 : ผู้ดี ย่อมรักษาความสุจริตซื่อตรง

- **วจีจริยา**

- ย่อมไม่ซอกแซกไต่ถามธุระส่วนตัว หรือการในบ้านของเขา ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับแก่นตน
- ย่อมไม่เที่ยวถามเขาว่า นั้นเขียนหนังสืออะไร
- ย่อมไม่ถามถึงผลประโยชน์ที่เขาหาได้ เมื่อตนไม่ได้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง
- ย่อมไม่เอาการในบ้านของผู้ใดมาแสดงในที่แจ้ง
- ย่อมไม่เก็บเอาความลับของผู้หนึ่งมาเที่ยวพูดแก่ผู้อื่น
- ย่อมไม่กล่าวถึงความชั่วร้าย อันเป็นความลับเฉพาะบุคคลในที่แจ้ง
- ย่อมไม่พูดสับปลับ กลับกลอก ตลบตะแลง
- ย่อมไม่ใช้คำสบถติตปาก
- ย่อมไม่ใช้ถ้อยคำมุสา

- **มโนจริยา**

- ย่อมไม่เป็นคนต่อหน้าอย่างหนึ่งลับหลังอย่างหนึ่ง
- ย่อมเป็นผู้รักษาความไว้วางใจของผู้อื่น
- ย่อมไม่แสวงประโยชน์ในทางที่ผิดธรรม
- ย่อมเป็นผู้ตั้งอยู่ในความเที่ยงตรง

10 : ผู้ดี ย่อมไม่ประพฤติชั่ว

- **กายจริยา**

- ย่อมไม่เป็นพาลเที่ยวทะเลาะวิวาท และกระทำร้ายคน
- ย่อมไม่ข่มเหงผู้อ่อนกว่า เช่น เด็ก หรือผู้หญิง
- ย่อมไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เจ็บอาย เพื่อความสนุกยินดีของตน
- ย่อมไม่หาประโยชน์ ด้วยอาการที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- ย่อมไม่เสพสุราจนถึงเมาและติด
- ย่อมไม่มั่วสุมกับสิ่งอันเลวทราม เช่น กัญสุรา ยาฝิ่น
- ย่อมไม่หมกมุ่นในการพนัน เพื่อจะปรารถนาทรัพย์
- ย่อมไม่ถือเอาเป็นของตน ในสิ่งที่เจ้าของไม่อนุญาตให้
- ย่อมไม่พึงใจ ในหญิงที่มีเจ้าของหวงแหน

- **วจีจริยา**

- ย่อมไม่เป็นพาลพ้อใจทะเลาะวิวาท
- ย่อมไม่พ้อใจนินทาว่าร้ายกันและกัน
- ย่อมไม่พ้อใจพูดส่อเสียดยุยง
- ย่อมไม่เป็นผู้สอพลอประจบประแจง
- ย่อมไม่แข่งขันกัให้ร้ายผู้อื่น

- **มโนจริยา**

- ย่อมไม่ปองร้ายผู้อื่น
- ย่อมไม่คิดทำร้ายผู้อื่นเพื่อประโยชน์ตน
- ย่อมมีความเห็นยั้งใจตนเอง
- ย่อมเป็นผู้มีความละเอียดรอบคอบ